

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozhordással, vidékre postai szét-
küldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám. 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül
egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számítatik.

Teljesszámú példányokkal még szolgálhatunk.

Még valami az autonomiáról.

E tárgyról írott eddigi cikkeimben arra bátorkodtam hitfeleimet figyelmeztetni, mily rosszul állunk hazánkban mi, s ugyan egyedül mi izraeliták hitfelekezeti autonómia dolgában.

Ha még egyszer foglalkozom e tárggyal, nem azért teszem ezt, mintha szükségesnek tartanám, a vallási önkormányzat mellőzhetlensége, előnyössége mellett újabb érvek felhozását, hanem inkább csak azért, hogy azon sajnos körülmény okaira, — miszerént annyi élő példa tözsomszédságában egyedül mi nem gondoltunk eddig valóságunk ezen alapfeltételével eléggé, — hívjam fel értelmiségünk figyelmét.

Honnan van különösen az, hogy épen ama kar, melyből más hitfelekezeteknél a vallási önkormányzat leglelkesebb védői keltek ki, a tanítói kar, nálunk leggyakrabban vét ezen szentély ellen, s leggyakrabban idézi elő a világi hatóságok beavatkozását községi ügyeinkbe, sőt e beavatkozást egyenesen jótéteménynek tartja.

Itt is, ott is a tanító a tanodában és a tanoda által él, a sajnos jelenségnek oka tehát alig lehet más, mint hogy az iskolák kezelésében köztünk és más hitfelekezetek közt ily életbevágó következményekre vezető különbségek léteznek.

Nem lehet tanítóink ellenszenvét a községi önkormányzat ellen másként megmagyaráznunk, mintha bevalljuk, hogy az iskolának, s következőkép a tanítónak állása nálunk ingatagabb, kevésbé biztosított, mint más hitfelekezeteknél.

A jelen lapok szerkesztőségéhez is mindenfelől érkező panaszok bizonyítják, hogy a baj nem képzelt, s hogy a legtöbb község csakugyan nem méltányolja eléggé az iskola fontosságát, azt oly tehernek tekintvén, melyet a szegyenletesség határáig leszállítani, — érdem!

Igaz, hogy ennek közvetlen oka az, miszerént a községi előljáróságok megalakításánál, régi szokás szerént többet nyom a vagyonság, mint az értelmiség, s hogy ott, hol a községi ügykezelés az értelmiség kezében van, rendszerént nagyobb gond fog fordíttatni az iskolára is.

De kétségtelen az is, hogy a községek választási jogát korlátoznunk sem nem lehet, sem nem szabad, s így

gondoskodnunk kell róla, hogy még a kevésbé értelmes előjáró se rendelkezessék kénye kedve szerént az iskolával és tanítójával, s hogy közműveltségünk, és a jövő nemzedék érdekei értelmetlenség, személyes ellenszenv és uralkodói viszketeg ellen védve legyenek.

Másrészt bizonyos az is, hogy a helyi viszonyoknál fogva nem mindenütt lehet a kellő felvilágosodottsággal, bíró előjáróra szert tenni, s az értelmes előljáróságnak sem lehet mindenütt azt tennie, mit jónak, kívánatosnak ismer.

Ezért még ha általánosan süketülne is, tulsulyt szerezni az értelmiségnek a pénz befolyása felett, ez csak tökéletlen és időleges palliátívum volna, és nem gyökeres orvoslás!

Iskoláink érdeke tehát egymaga kívánja, hogy saját kebelünkbelől alakítsunk egy oly központi hatóságot, mely a községek belvillongásait, külső befolyás távoltartásával illetékesen elintézhesse, s ott hol a községek intézkedései összes hitfelekezetünk érdekeit veszélyeztetik, ezeket óvja.

S más nem kevésbé fontos okok is vannak, melyek az ily központi valláshatóság mielőbbi létesítését kívánatossá teszik.

A községektől méltán megkívánhatjuk azt, hogy népiskolát alapítsanak és azt fentartsák, de a község vajon gondoskodhatik-e arról, hogy tanítókarunk a kellő képzettséggel birjon, s iskoláink felvirágoztatására képes legyen? Birhat-e minden falusi község azon szellemi erővel, melyek egy célszerű tanrendszer és tankönyvek választásához és megszerzéséhez kívántatnak? A tanítók kiképezése, ugy a felügyelet arra, hogy iskoláink vallási és közműveltségi érdekeinknek megfelelőleg kezeltesse, csak egy központi hatóságnak lehet tiszte, melynek rendeletei minden községet egyaránt kötelezzenek.

A községektől méltán megkívánhatjuk, hogy a valóság, erkölcsiség és szellemi jólét érdekében rabbit, — hitszónokot válaszsanak, de gondoskodhatnak-e az egyes községek arról, hogy alkalmas lelkészekben az országban hiány ne legyen? Ez ismét oly központi hatóságnak lehet csak tiszte, mely magasabb vallási tanintézeteket közöltségen alapítandó leszen.

Más közös érdekeink is vannak, melyek az egyes községeknek nem tartoznak hatáskörébe.

Hogy többet ne említsek, van jelentékeny közös iskolai alapítványunk, melyet, hogy foganatosan alkalmaztassék, elforgácsolnunk, az egyes községek között kiosztanunk nem lehet, tehát szinte csak ily központi hatóság által lehet célszerűen kezelteni.

Minő legyen ezen hatóság, — mily alapra fektettesék hitalkotmányunk, — arról való saját igénytelen nézetimet nem tartom irányadóknak.

Midőn az 1790-ki törvényhozás a protestáns hitfelekezetek autonómiáját törvényesítette, egyuttal megrendelte, hogy e felekezetek hitalkotmányának megállapítása végett országos zsinat tartassék.

Ha a mi autonómiánkat törvényesen biztosíthatni óhajtjuk, nekünk is ezen példát kell szem előtt tartanunk, ha csak nem kívánkozunk oktroyált hitalkotmány után.

De hogy ily hivatalos tanácskozásnak sikere és eredménye legyen, nagyon kívánatos, hogy a vélemények előbb tisztuljanak, s e végből a kérdést szakavatott férfiak ezen és egyéb hitfelekezeti lapjainkban megvitassák.

Mezei Mór.

Hitsorsosaink templomai és iskolái, lelkeszei és tanítói Magyarorszában.

Nagyvárad, 1862.

Templom és iskola, — az Isten és a nép háza, — földi paradicsomunk; bennök pap és tanító a szeplőtlen erények megőrzői!

Van e szentebb, magasztosabb és meghatóbb érzés, mint azon szentélybe lépni, melynek falai által el vagyunk zárva a szennyes világtól, hol mint testvérek levettünk minden földi indulatot, gyűlölséget és ellenségeskedést, mint vér és vallásrokonok, mint egy atyának fiai összegyűlünk s fölöttünk Isten lelke lebeg?

Nem szentül, nem istenül e meg minden érzelem azon házban, hol az Isten oltára előtt minden szivből forró ima buzog, minden ajakról hálaének fakad?

De szent, magasztos és megható érzést költ azon hely is, hol a szülék testben és lélekben ép gyermekeket látnak magok körül, és keblök kimondhatlan gyönyörrel, lelkök leirhatlan boldogsággal telik el!

Amaz, — a templom, — ha életünk egét bánat éje borítja, ha a táplált remények várai romba dőlnek, ha az élet folytonos tusája boldogságunkat zavarja meg, ha a láthatáron földerengő világosságot viharos fellegek nyomják el, — a szívet edzi, hogy meg ne szakadjon, a lelket emeli, hogy kicsinyhittségében kétségbe ne essék; — emez, — az iskola, — ha anyagi javaink, melyeket gyermekeinknek biztosítani akartunk, becsének kicsiny voltáról és romlandóságáról meggyőződöttünk, és a szellemi javakat, a szív és lélek nemességét, amazoknak föléje helyezni megtanultunk, ha az élet terhei és fáradalmi alatt leroskadtunk, — az ártatlan gyermeksergeben aranykort, serkező tavaszt, viruló életet, mennyei vigaszt, mennyei reményt és mennyei biztatást tüntet elénkbe!

Ott, — a templomban, — leveti a bánat sötétfekete köntösét, a szív újra földobog, a lélek fölemelkedik, mert a buzgó áhítat vigaszt, reményt és biztatást ad; itt, — az iskolában, — a remény virágaival borított pázsit, dús

gyümölcsözéssel kecsegtető virágzásban álló kert nyújt vigaszt busongó kedélyünknek!

Igen, paradicsom az iskola, hol a gyermekek láttára, megújuló tavasz virul, melynek szép reményű bimbói mennyei légtérben fűződnek, hol a szülék szívében a gyermekekbe helyezett remény tápot nyer.

De valamint az Isten házából csak akkor térünk vissza megvigasztaltan, ha buzgólkodásunkat izgatott szenvedélyek és istentelenségek nem háborították, úgy az iskolát is csak akkor hagyhatja el a szülő megalégedéssel, ha látja, hogy gyermeke nevelése, tanítása és lelki kifejtése minden telhető eszközzel elmozdítatik, és öntudata Isten és ember előtt nyugodt lehet azon, hogy gyermekének keble minden nemes, minden fölséges eszme befogadására előkészítettik, az az, ha az iskolában az Isten félelmének, polgári erénynek, haza- és emberszeretetnek magvai hintetnek el.

Isten félelme, polgári erény, haza- és emberszeretet! Birunk-e azon intézményekkel, melyek által ezekhez juthatnánk?

Az Isten félelméhez világos felfogás, polgári erényhez tiszta szív, haza- és emberszeretethez szent érzelem kell!

Oh, de mutatkozik — e világos felfogás vallási életünk jelenségeiben, nyilvánul-e tiszta szív egymás közötti surlódásainkban, szól-e szent érzelem a viszályok folytonos tusája alatt?

Két egyént bizott meg az emberi társadalom a világos felfogás, tiszta és szent érzelmek terjesztésével, kik kivüle állván a küzdő pártoknak, lelkiismeretesen járjanak el feladatukban; e két egyén neve: lelkész és tanító.

Amaz, — az igazság hirdetője, — üdvöt, békét és szeretetet hirdessen, emez, — a leendő ember vezére, — az üdv, béke és szeretet elhintett magvai mellett ügyesen és buzgóan kertészkedjék, hogy ép gyümölcsösé érjenek! — Lelkész és tanító a szeplőtlen erények megőrzői!

Nézzük most először, milyen tulajdonnal kell bírnia a lelkésznek, hogy üdvöt, békét, szeretetet és igazságot terjeszthessen? a felelet: legyen a lelkésznek először is vallási és társas életbeli kötelességeiről világos felfogása.

A világos felfogás ritka kincs, melyet, sajnos, csak igen kevés ember mutathat fel; — különösen a világos fölfogás a vallási dolgokban, ez csak tiszta keblű lelki pásztorok osztályrésze!

Tekintsünk szomorú községi mozgalmainkra; helyükön állnak-e a lelkészek, hogy a fölvilágosodottabbakat, nemesebb szívűeket buzdítsák, azokat pedig kik vakoskodnak, — Ezaias szavaival, — az ismeretlen uton vezessék, közöttük fényt és világosságot terjeszsenek?

Oh, de nem kénytelenítettünk e pártokra szakadni, midőn rendezett isteni tiszteletet, énekes kart akarunk, midőn az uralkodó fejedelemérti imát magyarul akarjuk elmondatni!

Mintha ősi szent vallásunk tiltakoznék a rend ellen, mintha a karrali imádság, hol kétszeres a buzgóság, — nem jutna Isten trónusa elé, mintha az uralkodó fejedelemért zengő imát csak németül hallgatná meg Izrael Istene!

Pártokra szakadunk és egymás elleni küzdelmünkben saját erőnket forgácsoljuk el, mert a helylyel közlő jobb rendhez álló községek kebelében egyes békétleneknek sikerül pártjuk élére a lelki pásztorot állítani, ki azután Isten nevében hadat izen övéinek, utóbb pedig a világi hatalmat kéri föl segélyül!

De annak nem az a vége, hogy egy zsidó község-

ben két templom, két pap van, ez még hagyján, a civilizált zsidó a korszellemnek áldozatot is szívesen hoz, megférhet a két templom s két pap egymás mellett, hanem a vallási téren keletkezett pártoskodás egymással személyes gyűlölségbe megy át, az az a szent érzelmek, a boldog egyetértés kapcsát törli meg.

Valamint hazánk történései bebizonyították, hogy nemzetünk gyászos sorsát mindig a visszavonás idézte elő, úgy rólunk is majd azt fogják mondani, boldogtalan a magyarhoni zsidó, mert magában hordja az egyenetlenkedés mételetét!

Őszinték akarván lenni, mondjuk el, miben alapszik ezen baj, gyógyítani csak úgy vagyunk képesek, ha a betegség okát ismerjük.

Vágjunk be az elevenbe, ha a ki megérzi, föl fog is sikoltani; az élet jele az, csak arra mutat, hogy a baj fészkehez értünk, és hogy az orvosolható.

Hiba az, hogy a lelkipásztor helyzetét, maradását és állandóságát csak úgy biztosíthatja, ha egyik pártnak a kibékülés meggátolásával, nélkülözhetlen vezérévé lesz; a baj oka az, hogy sokan hódolnak még a vakoskodás imperatívusának!

Kettőt szeretnék erre nézve javasolni:

1-ször. Hogy értelmesbjeink azon volnának, hogy minden villongások községeink valláséletének körében, mielőtt orvosolhatlan szakadások, aljas denunciációk és kölcsönös üldözések botrányává fajulnának, nem hatalomszó hanem hitfelekezetünk legtekintélyesebb cápácitásai, mint békebirók által kiegyenlítettének.

2-ször. Hogy iparkodjunk oly saját hitfelekezetünk kebelében szervezendő disciplináris bíróságot alakítani, mely azon lelkészeket, kik a béke és szeretet helyetta pártoskodás és gyűlölet szellemét ápolják, hittörvényeink értelmében felelősségre vonhassa.

Ennyit tartott szerény nézetünk templom és lelkész-ügyről elmondandónak, iskola és tanítóról, — szerkesztő ur engedelmével, — egyik jövő számban szólандunk.

Klein Mór,
igazgató-tanító.

A zsidók és „jóakaróik.“

„Mindenki szerencsájének önkovácsa; népek és egyének magok alkotják sorsukat és azért tűrniök kell cselekvésmódjuk következményeit“, így hangzik a történetírók elve, melyet ők ugyan szigorúnak, de igazságosnak is hirdetnek.

De ki tudná megmondani, hogy a zsidó mivel érdemelte kegyetlen sorsát; mit vétett ő, hogy minden időnek és nemzetnek bűnbakja; mit követett el, hogy az emberiség őt mint egy belpoklost kizárta a maga köréből, hogy mindenki sárral hajigálja, és büntetlenül dobja rá a követ?

Azt mondják ellenei, hogy Isten átka fekszik rajta; nem ő rajta van átok, hanem elnyomóin, és pedig a sötétség és szűkkeblűség átka. Mert sorsa csak ott olyan nyomorult, hol a műveltségnek eddig nem sikerült téveszméket és eleve beszítt gyűlöletet szétozlatni. Ahol ez sikerült, ott megszűnt a zsidó a társadalom páriája lenni, ott meg nem tagadta tőle a hatalom azon állást, melyre emberi jogánál fogva igényt tarthat; és azért bátran állíthatni, hogy a zsidók elleni bánásmód, és azon állás,

melyet a társadalom nekik valamely országban kijelölt, ez ország civilisációjának és műveltségének legbiztosabb fokmérője.

De mi a zsidók állását némely helyen még türemlenebbé teszi, az ama kegyetlen guny, melylyel őt magát okolják, azon elbizakodottság, melylyel a rabláncokat, melyeket rá vertek, neki fölhányják.

A zsidó azon vendégszeretetnek, melyben más idegeket részesítettek, soha sem örvendhetett, és vajmi drágán fizette meg gyakran azon talpalatnyi földet, melyre fejét lehajthatta; ghetto-kba zárták őt, a vele való érintkezés által beszennyezve vélték magokat, a mi a töröknek a giaur, az volt embertársainak a zsidó, és mintha visszatorlást akartak volna gyakorolni, minden bajért, mely őket érte, a zsidónak kellett lakolnia, és azután hibául tudták be neki, hogy elzárkozik és separálja magát.

Szemére lobbantják, hogy csak az türeklésnek él, és nincs állás, melytől el nem tiltották volna; nincs életcél, melyet tőle meg nem tagadtak volna; képesség és jog, tehetség és méltó igény háttérbe szorulnak azon akadályok előtt, melyek a „zsidó“ előtt feltornyosulnak; s miután minden más utat, melyen magának és családjának élelmét megszerezhetne volna, elzártak előtte, ezen sem járhatott bántatlanul, mintha szabad akaratból és nem kényszerültségből választotta volna; fölhozzák ellene pénz- és haszonvágyát és elfelejtik, hogy ez az egyedüli eszköz, melylyel azt is, hogy csak türelmezik, megvásárolhatja.

Indifferenciával vádolják; nem tud örülni a nemzetel, ha siker koronázza törekvéseit, nem gyászolni, ha csapások érik, és elfelejtik, hogy a nemzet győzelmei nem az övéi; hogy saját sorsa olyan nyomorult, hogy nem jut hozzá más inségét fájlalhatni. Azt mondják, ha a nemzet jogaiért küzdeni kell, akkor ő közönyösen visszavonul, és elfelejtik, hogy magok szedték el tőle a fegyvert, melylyel küzdhetne.

Azért tegyétek a zsidók ellen fenyegetőleg felemelt öklöt egy bánatteljes „mea culpá“-val melletekre és ösmerjétek el, hogy nem a zsidón mult, ha nem tette azt, a mit tehetett volna, ha erejével szabadon rendelkezik.

Rontsátok le azon korlátokat és válaszfalakat, melyeket közetek és a zsidók közé raktatok, tanuljátok becsülni ragaszkodását ősi intézményeihez, hogy ne kelljen félnie, hogy az a mi ő neki a legszentebb előttetek guny tárgya lesz, és nem kellend mondanotok, hogy a zsidó separálja magát.

Szüntessétek meg azon akadályokat, melyek a zsidónak más pályát választani nem engednek; ne álljatok utjában, hogy tehetségét és tevékenységét más téren kifejthesse, engedjétek kenyerét más módon szerezni, és nem lesz okotok türeklését és birvágyát szemére lobbantani.

Tegyétek biztossá, hogy minden joggal, melyet a nemzet magának kivív, az ő jogai is gyarapulnak, hogy nem elnyomója erejét növeli, ha a nemzet jólétére törekszik; vagy csak adjátok kezébe a fegyvereket, melyekkel e harcot küzditek, és tudom, hogy anyagi és szellemi erejét áldozatkészen felfogja ajánlani, hogy nem lesz miért korholni, hogy nem tud, vagy nem akar megfelelni azon kötelességeknek, melyek követelt jogainak megfelelnek.

Vagy nézzetek körül a művelt világban, és mutassatok egy példát, hol egy állam megbánta azt, hogy megadta a zsidónak azt, a mi minden emberé; — hol a zsidó felszabadított tehetségét hazájának ártalmára vagy gyalázatjára fordította!

És ne higyétek, hogy mindjárt jóakarói vagytok a

zsidónak, ha csak nem harsogtok éljent minden zsidófaló filippikájára, hanem azt tanácsoljátok, hogy adjunk a szegény zsidónak valamit, vagy mert megérdemli, vagy hogy őt az iskolás gyermek módjára jobb viseletre ösztönözzük!

Lássátok át valahára, hogy nem az érdem díjáról, hanem a jog örök parancsáról van szó, hogy hol mint adósok álltok, ott bíraskodnotok nem szabad, — szabadítsátok fel tinmagatokat a középkori barbarizmus rajtatok fekvő átka alól, s emelkedjete a művelődés azon fokára, — miszerént a zsidóban ne lássatok mást, mint embert és honfit, s akkor ő sem lesz más, mint ember és honfi!

Gruber József.

Lehet és kell.

E lap 2-ik számában kijelentettük azt, hogy a magyar izraeliták számára egy hitfelekezeti magyar lap, azaz egy hetenként vagy havonként megjelenendő magyar lap, mely hitfelekezeti ügyeinket tárgyalja, érdekeinkre ügyeljen, lényeges s elutasíthatlan szükségé vált.

Igértük, hogy ennek irányáról is fogunk szólni; — azonban azt véljük, hogy ha egyszer a lap szükséges volta minden oldalról kifejtve s kellőképen indokolva lesz, a követendő s célhoz vezető irány mintegy magából következik.

Hazánk majdnem minden izr. községében akadunk egyesekre, vagy testületekre, kik a politikai lapokon kívül még egy két hitközségi ügyeinket tárgyaló lapot járatnak. Nagyobb városokban, hol számos zsidóság lakozik, az olvasó-egyletekben s kávéházakban is találhatók. Pesten majdnem minden kávéházban fekszenek ilyenmű lapok az olvasóasztalon.

De mind ebben mi semmi meglepő jelenséget nem látunk. A szegény zsidónak mindig a legvizsgább szemmel kellett községi érdekeit kísérnie, ha nem akart, mint anyaországának mostoha gyermeke, az idők árjától elragadtatva a megsemmisülés mély tengerébe sodortatni. Azért látjuk, hogy nem csak a kevésbbé művelt, egyszerű zsidó, mióta hitfelekezetünk érdekei a heti sajtó utján képviselgetnek, ilyféle lapokat mohón fölkarol, s nagy érdeklődéssel olvasgat, hanem még a műveltebb s a politikai téren jártasabb is. Ez is miután politikai szomját különféle politikai lapok átolvasásával eloltotta, még egy órácskát szentel a hitfelekezeti lapok olvasásának, hogy hitrokonainak bel- s külállapotjáról, községi érdekeiről s polgártársadalmi viszonyairól teljes tudomást szerezhessen magának. Mert igaz, egyedül a zsidó érdekeknek szentelt lapokban lelheti ő hű képmásolatát hitrokonai majd örvendetes, majd szomorító állapotjának, műveltségi tökélyesedésre való törekvéseinek, szent vallása s hagyománya iránti szeretetének, szóval ernyedetlen iparkodásának magasabb erkölcsi s társadalmi állapot felé mind azon akadályok dacára, melyeket előítélet, szűkkeblés s — rozszakarát haladásának útjába gördítnek. A nagy politikai lapokban a mondottakból misem található; s ha itt ott valami olvasható, ez tetteinek csak gyenge árnyéka, érdemének némi fátá morgánája, mely egy új politikai fordulat szép reggelén a journalistika terén mutatkozik, mely azonban rögtön eltűnik, mihelyt a jobb fordulat napja magasabbra hág! És azért találjuk igen természetesnek, hogy valamint külföldön, úgy hazánkban is hitsorsosainknál eféle lapok annyi érdeklődéssel olvastatnak.

Mindezt hiszszük mindenki vitatlanul helyben hagyja. Azonban egy kis ellenmondásra kell készülnünk, ha azt merjük állítani, hogy a magyar izraeliták számára a hitfelekezeti lapok magyar nyelven jelenjenek meg. — Hisz, — ezen ellenvetést halljuk, — valahány zsidó Magyarországon lakik, — azokat sem véve ki, kik a tősgyökeres magyarok közvéleményét magokat, — németül is ért, — következésképpen községi s vallásos ügyeit, ha azok iránt csakugyan annyi érdeklődéssel viseltetik, a már létező német lapokból teljesen megismerheti. Minek tehát új lapokat létesíteni, melyek tartalmát csak kevesen értik meg közülnünk, s melynek olvasóköre oly szűk határu lenne, hogy még a legnagyobb erőmegfeszítés mellett sem tarthatná fel magát. Ehhez járul még azon nehezítő körülmény, hogy a magyar nyelv vallásos ügyeink s hagyományos szokásaink kifejtésére — mi pedig a szóban forgó lap, ha nem is egyedüli, de legalább egyik főcéljának lesz tekintendő, — alkalmazhatatlannak látszik.

Látjuk, miként a t. olvasó e szavaknál meglepetve visszahökken. „Hogy-hogy“, kérdi, „egy észszel bíró s gondolkodó ember azt állíthatná, hogy az egyik élő nyelv a dolgok megmagyarázására s kifejtésére alkalmazhatóbb — föltéve, hogy az előadós s hallgató, vagy az olvasó az illető nyelv birtokában vannak, — mint a másik?“

Pillanatnyi türelmet kérünk a t. olvasótól, s egy kis epizoda, melynek tanúi minap valánk, őt teljesen meg fogja győzni arról, mikép igen méltán tarthatunk ily ellenvetéstől, s hogy nem egészen fölösleges a részünkről igyekezet, ilyféle bal- s előítéleteket megelőzni.

A Pesten létező ugynevezett Talmud-thora intézetből, melynek belszervezetéről csak annyit tudunk, mint a kínai álladalom belviszonyairól, — a tanulók, illetőleg a hallgatók tanítójukkal együtt épen akkor mentek ki, midőn foglalatosságaink minket oda vezettek. A tanító tanítványaival magyarul beszélt. Egy a lépcsőzeten épen lemenő izraelita a tanítóhoz csatlakozván, mondá: Én, uram, azt gondolám, hogy a Talmud-thorában csupán Thorát meg Talmudot tanulnak, most pedig azt veszem észre, hogy magyarul is tanulnak. Hát a Talmudot is magyarul tanítja?!

Őn tehát azon véleményben látszik lenni, felelé a tanító, hogy a talmudot magyarra fordítani, vagy megmagyarázni — ámbár a mi intézetünknel s általában magyar hazánkban még ez eset nincsen, — teljes lehetlenség? De ha a Talmudot egyedül német nyelven lehetne explicálni, mitevők volnának akkor hitrokonink Olasz- Francia- s Angolországban? Vagy talán azt hiszi kegyed, hogy a nevezett országokban a zsidók csak szintén németül, vagy inkább a magyar s lengyel zsidók között szokásban levő jargonon tanulmányozzák hagyományos irodalmunkat? Avagy kételkedik általában abban, hogy a nevezett országokban lakozó hitrokonink valaha a Talmuddal foglalkoztak volna? Nem hallotta kegyed az ugynevezett *חירית הכמי צרפת* híreit? — Ugyan mit mondana kegyed, ha valamely magyarországi rabbi a Misnaht magyarra fordítaná, vagy megmagyarázná? Mint látszik, kegyed ily rabbit okvetlenül kárhoztatna. S mégis Maimonides, az a híres *רמב"ם* — kit kárhoztatni csakugyan nem fog, — nem csak a böleseletitartalmú, világszerte híres „More-Nebuchim“ nevű munkáját, hanem a Misnah commentárját is *פירוש המשניות להרמב"ם* arab nyelven írta. Azt pedig csak nem fogja ön állítani, hogy az arab nyelv különb s méltóbb a Talmud magyarázására, mint magyar nyelvünk, melyet értünk s beszélünk, s mely — hála a lelkesült magyar tudósoknak, a kiképzettség oly magas fokán áll, hogy minden művelt nyelvvél vetélkedhetik!

Mig a tanító eszavakat intézte a reá növekedő figyelemmel hallgató emberhez, mindketten a kapu elé értek, s a nélkül, hogy az utóbbi felelt volna, egymástól elváltak.

Ezen epizódával csak azért untattuk a t. olvasót, hogy megmutassuk, miszerént nem tulzott félelem az, ha attól tartunk, hogy lesznek olyanok, kik állítani fogják, hogy egy izr. hitfelekezeti lap, melynek főfeladata, mint már mondók, minden a hitfelekezet körébe vágó, hitközségi s vallásos-műveltségi ügyek tárgyalása, kifejtése s előmozdítása — magyar nyelven céljának épen meg nem felelhet. Ezen előítéletre akartunk tehát előlegesen megfelelni.

Senki sem tagadhatja, mikép hitközségi életünk már nem áll izoláltan, hanem az álladalmi életszervezettel többé kevésbé összekapcsolva levén, ettől éltető erőt vesz, s viszont amarra befolyást gyakorol. — Intézeteink s intézményeink, bár a hitfelekezeti körön belül mozognak, nem csak külsőleg hordják magokon nemzetiségünk jellegét, hanem hazafias szellemtől áthatva be- s kifelé nevezetes eredményt szülnek. Iskoláink, melyek nevelési s oktatási rendszer tekintetében az utolsó két évtizeden át a legszebb kifejlődésnek indultak, és rövid idő óta nemzeti nyelvünknek — nem csupán ápolására nézve, mert hiszen ez mindig, a mennyire ezt a körülmények megengedték, megtörtént, — hanem magunk s gyermekeink közötti általánosítására nézve, oly roppant lendületet vevének, mikép bátran állíthatjuk, hogy a keresztény magyar elemi tanodák alig állanak magasabb polcon; ámbár, még ezt is fel kell említenünk, gyermekeink gyenge elméjét már az elemi iskolában három nyelv megtanulásával kell elfoglalnunk: a magyar anyanyelvvél, a héber nyelvvel, mint sz. vallásunk életforrásával, és — a német nyelvvel, mert fájdalom! a bekövetkezendő emáncipáció iránti legvérmesebb reményeink mellett is a tetteges kizárás, a szűkkeblűség még folytonosan fölmerülő jelei rémként állanak szemeink előtt, 's a gondos és elővigyázó szüléket arra készítetik, hogy gyermekeiket a kereskedői pályára képezzék ki, a mihez pedig a német nyelv tudása okvetlenül szükséges.

Még tovább fonhatók ama szálakat, mik által hitközségi életünk a nemzetével összefügg. De fölöslegesnek tartjuk, miután az érintett mozzanatok már elegendőnek tartjuk arra, hogy belőlök a kívánt következtetést vonjuk.

Az érintett intézetek s hitközségeink egyéb intézményei ily módon utnak indulván, már most kötelességünkben áll, ezeket előmozdítani, elősegíteni s a virágzás s gyümölcsözés fokára hozni. De hol vannak, kérdjük, az

eszközök, melyek által ez keresztülvihető? Vannak ugyan iskoláink, tanítóink, van jó akarat is azokat zöld ágra hozni; de hiányoznak még az arra való egyéb eszközök, sőt merjük állítani — hiányzik itt ott a tér is, legalább a foganatos tér! Sok, igen sok kell már egy zsidó elemi iskola jó s teljes szervezéséhez. Nem elég, hogy épület, néhány tanítvány s egy tanító legyen; hanem kell hitfelekezeti olvasókönyv, imakönyv s a biblia használható magyar fordítása stb. stb. S mindezekben, ne ámítsuk magunkat, szűkölködünk. Még imakönyvünknek az elemi iskolákban alkalmazható fordításával sem birunk.

Mind ezekre nézve csupán a működő tanítókból kell megbiznunk. De hát gondolható-e, hogy minden magyarosodott iskolánkban olyan erők működnek, melyekről a mondottakra való tehetség, erő s önfeláldozás föltehető? S ha igen, nem számolhatnak-e méltán roppant munkájokban erkölcsi s szellemi gyámolításunkra?

Oly szellemi s erkölcsi gyámolítást pedig, mely hitközségeink egyéb viszonyainak szabályozásánál is szükséges, egyedül magyar hitfelekezeti lapok nyújthatnak. Ezek által kezdeményeztessék nemzeti nyelvünk hitsorsosink közötti gyarapítása s eszközlöttessék már magyarosodott elemi iskoláinkban célszerű használata; adassanak próbák a sz. írás fordításából; jelöltessék ki a célhoz vezető módszer, mely a héber nyelv magyar tárgyalatása, s a bibliai részek magyar fordításában alkalmazható; tétessenek a tanítók óvatosakká azon magyar fordítások s tanmódszer használatában, melyek gyermekeink szellemi s erkölcsi kiképzésére káros befolyást gyakorolhatnának, szóval szereztessenek meg mindazon eszközök, melyek hitfelekezeti s hitközségi életünk kifejtésére szükségesek.

Tartsuk csak a más országokban élő hitsorsosink e tekintetbeni eljárását szemeink előtt. Nézzük meg, hány hitfelekezeti lapjuk van hitsorsosinknak Európa többi országaiban. Az angol, francia, olasz, sőt az orosz zsidóknak is van egy vagy több hitfelekezeti lapjuk nemzeti nyelvükön, sőt Franciaországban négy ilyen lapot ismertünk, dacára annak, hogy ott már minden válaszfal, melyet előítélet ember s ember közt fölállított, a fölvilágosodás hatalmas szelleme által le van rontva. Ha tehát társadalmi s álladalmi tekintetben francia hitsorsosinkkal egy nívóun akarunk állani, iparkodjunk, hogy a múltelődés s nemzetiségi törekvések tekintetében sem maradjunk vissza tőlük.

Bánfi.

TÁRCA.

A magyar izraelita.

I.

(Magyar gyerek és zsidó gyerek. — Barátság és szalonna. Reb Gedaljah mint nemző. — Sölet és töltött káposzta. — Mitől függ a zsidók emáncipációja? — Régi emlék, új remény. —)

Róma diadalmas legiói lerombolák Babylon oltárait s a zsidók világgá mentek. A Nilus virágos partjain — ne így, kissé magas hangból kezdettem, fogjunk hozzá szép szeliden.

Volt nekem egy gyerekkori pajtásom, Pista volt a neve. Napestig együtt futkároztunk, együtt játsztunk, a szilvásban

együtt vertük le a zöld gyümölcsöt, s míg én a káposztás kert tárlóján vájtam ki a torzsákat, addig Pista a sarju-petrencén örködött, hogy rajta ne vesszünk valahogy a torzsalkodáson, s mikor ő fosztogatta meg a szomszédot éretlen kukoricájától, azalatt meg én sompolyogtam a nádkerítés körül s veszély esetén fél mogyoró héjjal akkorákat tudtam süvíteni, hogy a gyóni határban is meghallották. Az én hátam képezé az első lépésöt, melyen fölkapaszkodott — a diófa hegyébe, s a száraz malomban ő szolgált talajomul midőn a bálvány forgója fölött felbolygattam a verebek kócos fészkeit, hogy csipasz verébfiakat és ptyes tojásakakat szedjek ki lelkünk nagy öröme. A pipázás mesterségéből az öreg Dudás

bácsi adott nekünk leckét, kinek nyaláb számra vittük apáink finom dohányát, s nem irigység nélkül néztem kis barátomat, ki nagyokat bírt már pöfékelni, midőn én még csak bele fűjtam a pipaszárba. Míg ő a nagy poharas szekrény legtetéjére eldugott szöszből padláson sodorította az ostort, azalatt én a nagy vendégfogadó állása alatt, még akkor nem teljes számú fogaim kockáztatásával, a lovak farkából csomó számra rángattam ki a szőrt ostorhegynek. Minden szombaton nagy darabot vittem neki azon fonott fehér kenyérből, melynek neve barchesz, minden vasárnap meg ő adott sejtes mézet, mit kimondhatlanul szerettem, s otthon sohasem kaptam, mert — nem volt. A drága levélpapíros sárkány képében eregettük föl a magasba — szóval, el nem lehettünk egymás nélkül s gyermekeknél, különösen az ily magunk féle eleven fiuknál ritka egyetértésben éltünk.

Egy napon az én Pista barátom szalonnát evett uzsonnára, melyvel elfogulatlanul megkínált.

Szalonnát, én és enni! Soha! Inkább meghalok!

— Hisz megverne az Isten! Nekünk nem szabad tréfit enni, magyarázám neki, mert én nem vagyok magyar.

Akkor még így fogtam föl a nemzetiség kérdését.

— Tréfit? bámult Pista, látod hogy szalonna s nem tréfi. Mi az a tréfi?

— Hát szalonna, a szalonna tréfi, fejtegetém neki nagytudákosan s ezzel exegesisbeli ismereteim ki is voltak merítve. Azon időben volt ez, midőn a födetlen fővel való járást s térdeplést a legégbekiáltóbb vétkeknek tartám.

— A szalonna tréfi.

— Ni ni de furcsa. Én megeszem, egyél te is. Jó ám.

Jó ám! viszhangozá étvágyam, jó ám! kerülgetett a kisértet. Mily jóízűket eszik Pista! A lelki-ismeret óriási bullámokat vert bennem. Nyolc éves philosophiám még nem szűrődött volt le anynyira, hogy vallási meggyőződésemet egy falat szalonnáért áruba bocsássam. Nem nem, ezer mázsa szalonnáért sem! Ugy félttem magamtól!

— Jó ám, biztatott játszótársam.

Szinte éreztem, hogy olvad össze bennem az ezer mázsa szalonna azon pici kis darabbá, melyet bicskája hegyén nyújtott felém Pista.

— Ne, fogjad!

A Pistáék házával szemben volt a „csöngetyüs“ bolt, melynek ajtajában a fehér szakálu reb Gedaljeht ült alacsony szalmazséken s hatalmas füstököt bocsájtott ki hosszuszáru pipájából.

Észrevettem, hogy szemmel tart.

— A kezedbe ne merd venni azt a szalonnát, Dolfele, riasztott rám reb Gedaljeht, a kezedbe ne merd venni, mert megmondalak a herr von Silberstaubnak.

Silberstaubnak! Jaj, herr von Silberstaub tanítónk volt. Ugy féltünk tőle mint a tüztől; soha nála szivtelenebb embert! A legkisebb vétségért kegyelem és válogatás nélkül agyba-főbe azzal a természetes vonalzóval, hogy hetekig is arról koldultunk.

— Hisz nem is, szepegém. Nem eszem, dehogyan eszem.

— Ne hallgass arra a vén jakhecre, csak azért is!

Jakhece! Éreztem e szóra, hogy borítja el a vér orcámat, Jakhece! Azt a jó öreg reb Gedaljeht, hogy meri csúfolni jakheceket? Akkor én is az vagyok! Kis szivemben föllázadt minden érzés, barátságom meg volt mérgezve.

— Mától fogva nem szólok hozzád többet. Te a Gedaljeht bácsit megbántottad.

A kis Pista elvörösödött, de ah! nem a szégyen, hanem a mérég miatt. Szinte kezdém már fájlalni heves ségemet, midőn a fia hetykén elém áll s dacosan szól:

— Neked mondtam hogy jakhece? Mit veszed magadra? Eredj hát, fel is ut, alá is! Talállok még én ilyen pajtást, mint a milyen te vagy, jordán!

Kövét meredtem. Szemeim előtt összefolyt minden, szivem összeszorult s aztán sirtam — keservesen sirtam. — — —

Azóta sok idő folyt el, sok seb ért, melyek ismét behegedtek; de a jordán még ma is sajjog, a jakhece fulánkja még ma is fáj.

Pista kétségkívül azóta rég István már, s tán nem csekély meglepéssel olvasható egy nagy conservatív közlönyben a zsidóügyre vonatkozó azon cikket, melyben ellenállhatlan dialektikával volt kimutatva, hogy a zsidó, míg az őseiről rászarmazott sóletet el nem hagyja, és hazafias buzgalommal étkezési reportoirjába be nem fogadja a tejfölös paprikás csirkét, turós csuszát, pörccs tarhonyát, foghagymás kolbászt, töltött káposztát stb., érdemtelen és képtelen az emáncipációra. Nem akarok árulkodni, különben elmondanám, hogy az elsorolt comedenciák régen tartoznak már gastronomiánk hol nyiltan, hol alattomban bevallott cultusához, s föltehető hogy ez irányban szép eredményeket fogunk még fölmutatni. Tagadhatlan hogy a magyarnak etulajdonosságait szivesen tettük, teszszük és teendjük magunkéivá, tán még akkor is, ha nem jutalmaznának meg érte az emáncipációval*) azonban legyen meggyőződve a nagy állambölcsész, hogy az emberiség és igazság egyformán kiosztott jogainak szellemi kosztja egy csapásra olvasztana be minket a magyar nemzetbe, és zsidó létünkre is imádnók, a mint imádjuk most is: a szabadság, testvériség és egyenlőség szent háromságát. —

Azonban mind ennek dacára — magyarosodunk, kívül belül magyarosodunk.

Pedig ki gondolná, ki mondaná?

Midőn a zsidó nemzet metropolisában cedrusból, aranyból és márványból épült azon sugárzó templom, mely messze ragyogtatá a választott nép dicsőségét, midőn nagy Zsidóország berkeit és palotáit a keleti költészet szózatossá hymnusai hangozák be, midőn a hatalmas fejdelem s Hebron völgyének bánatos pásztora versenyben zengett Istenről, természetről és szerelemtől, midőn tudomány és művészet Salamon nyelvén tanítottatott, midőn a Macabäusok titáni csatákat vívtak, szóval — mikor jó dolga volt még a zsidónak: még a leghitelesebb próféta sem merte volna megjósolni, hogy a philisteusok ivadéka Kipfelhauserré fog tökéletesedni egyszer, hogy a keresztény idősámítás szerénti 1862-ik évben egy lap fog megindulni valahol az Atlantison túl egy idegen országban, mely ismeretlen gömbölyű betűkben lesz írva s melyet — ez a legfurcsább — balról jobbra kell olvasni, mely lapnak „Magyar Izraelita“ lesz neve, közönségét arra buzdítandó, hogy először legyen magyar s csak azután zsidó**), természetesen vallásilag zsidó, miután a zsidó nemzetet fajunk királyi őse rég elhegedülte.

Ki gondolná, ki mondaná?

Pedig úgy van, s áldom érte Izrael Istenét, s még jobban lesz, reményelem a magyarok Istenétől. — Az idő haladt és halad mindig, a korszellem hatalmasan csattogtatja szárnyait. Az emberi érdekek legszentebbjének zászlaja magasan lobog s feléje tekint minden szem, alatta harcol minden kar, s ha elhul kettő, támad helyébe tiz; e harcok diadal lesz eredménye, e vajadások az erős, a virágzó, az igazi szabadsággal biztatnak, és e szabadság — Jobb lesz ha szépen megmaradok a vonal alatt, az ilyen áradás nem vezet célhoz, s ha a captatio benevolentiae a vonal fölötti uraknak jutott osztályrészül, szabadjon nekem a földszinten elhelyezkedni s e helyzetet fölhasználandó a magam mulatságára s más rovására néhány képet rajzolnom a magyar-zsidó világhól. Keresztek föl tehát a zsidót az élet három fő momentumánál, midőn születik, midőn házasságra lép s midőn temetkezik. Tán sike-

*) Ez a hely csak azért maradt benn, mert a t. cikkíró ur, mindennemű szerkesztői kiplajbászolások ellen eleve protestált. Fmt.

**) Erre nézve már 2-ik számunk tárcájánál tettük a magunk megjegyzését. Fmt.

rövid megtérítenem néhány kételkedőt s kimutatnom, hogy a zsidó ép úgy tud sirni, gondolkozni, vágyódni, hevülni s némelykor kacagni is — mintha csak ember volna.

Ágai Adolf***)

P E S T.

E hó elsején az „Izraelita Magyar Egyletben“ fényes és rendkívüli nagy számu hallgatóság előtt szépirodalmi felolvasás tartatott. A felolvasást ugyanis több egyleti és választmányi tagon kívül még Xantus János tudós hazánkfia, Kubinyi Ágoston, Kubinyi Ferenc, Rómer Floris igazgató, Szabó tanár, báró Nyári, Bókai, Kovács Sebestyén, Grosz Fülöp orvostudor urak — és mások látogatták meg. Legelőször olvasott Rózsai József orvostudor ur, az egylet elnöke, „a gyógyászatról a hébereknél és a zsidó orvosokról a középkorban“. Ezután olvasta a felolvasási bizottmány elnöke Mezei Mór ur „töredékes eszmék a társadalomról“ című munkáját. Végre befejezte Klein Adolf ur „a szent forrás“ című eredeti költeményével a felolvasást.

A felolvasás a vendégekre nézve igen élvezetes volt, mi az által mutatkozott, hogy azt legnagyobb figyelemmel és feszültséggel hallgatták. Nagyon kívánatos volna, ha az említett felolvasások mindig oly érdekesek volnának, és ha mindig oly nagy számu és fényes közönség által látogattnának meg.

Az egylet becsületét e ritka vendégek szemében ezen felolvasás bizonyosan csak emelte.

E napokban az egyletben választmányi gyűlés leend, melynek jelentékenyebb határozatairól olvasóimat a jövő számban értesítendem, — áttérvén most a község ügyeire.

A közgyűlés, melytől minden esetre igen sokat várunk és várhatunk, e hó 16-án végtére helytartótanácsi engedélyvel meg fog tartatni, miből azon megnyugtató meggyőződést veszünk, hogy reményünk, miszerént községünk autonomiáját a m. kormány is tiszteletben tartandja, nem csalt.

A közgyűlés tárgyai következők: a választmány jelentése eddigi eljárásáról; a mult évi számadás septem-ber elsejétől, — mely napon a választmány az ügykezelést átvette, december végéig terjedőleg, és a f. é. költségvetés. A számadás és költségvetés a meghívók vételétől a közgyűlés napjáig a közgyűlési tagok által a községi irodában délelőtt 9—12, és délután 3—6 óráig megtekinthetők.

E napokban a jótékonyági bizottmányban egy igen érdekes munkálat olvastatott föl az alapítványokról, melyet Barnay Ignác ur a község titkára dolgozott ki, és mely legközelebb a választmány elé fog terjesztetni. Ezen érdekes munkálatot olvasóimmal jövőben közelebből megismertetendem.

Mult tudósításomban említém, hogy a felvételek a Chevra Kadisába e héten folynak, még pedig oly eredményvel, hogy csak az első két napon a bevétel több mint 5000 forintra rugott.

Az Ó-Budai község levelet intézett a pesti községhez, a melyben panaszkodik, hogy ez olyan tagokat is vesz fel kötelékébe, kik az Ó-Budai község iránt tartozó köte-

***) Tisztelt munkatársunkra olvasóinkat figyelmeztetni felesleges lesz, — a magyar irodalom minden barátja ismeri szép hangzásu nevét, s mi igen örülünk rajta, hogy lapunk által alkalma jut, jeles tehetségével hitsorsosainak magyarosításán közreműködni.

Fmt.

lezettségeiknek eleget nem tettek. A bekeblzési bizottmány ennél fogva a választmánytól azon rendeletet vette, hogy ezután a tagjelöltek erkölcsiségére azon irányban is figyeljen, vajon eddigi községtük irányában megfeleltek e erkölcsi kötelezettségeiknek.

Az Ó-Budai község pedig, miután községünkhez közelebb viszonyban áll, felkérte, hogy az illetők névsorát közölje.

Tencer.

Vegyes hírek.

= F. hó 8-án esti 6 órakor szépirodalmi felolvasás lesz az Izraelita-Magyar-Egylet helyiségeiben. Olvasnak Bródy Zsigmond, Fenyvessy Adolf, Tatay Adolf és Várady Mór urak.

* A budai műegyetem fekete tábláján igen érdekes hirdetmény díszleg.

Ezen tanintézet igazgatója értesíti t. i. a műegyetem hallgatóit, miszerént az előkészítő osztály egyik tanítványa Mannsberger Vilmos ur f. hó 7-ére meghívja tanulóársait saját megkeresztelési ünnepélyére. Az igazgató ur azután saját nevében is felszólítja tanítványait, hogy számos megjelenésükkel a szertartást ünnepélyesebbé tegyék, s végezt, az e nap délelőttjén a műegyetemben tartandott mindennemű előadásokat felfüggeszti.

Hogy Mannsberger ur kereszténynek lehet, ha neki tetszik, azt tudjuk, — hanem hogy a műegyetemi szakutdományok melyike nyert ezen esemény által annyit, hogy igazgató ur azt a műegyetem összes tanárai és tanítványai, még a zsidók által is megünnepelteti, azt, megvalljuk, nem tudjuk.

Egyébként a műegyetem, nem hitfelekezeti, hanem magassabb szaktanoda, mit meg, úgy látszik, igazgató ur nem tud.

= Az igazi jótékonyág nem ismer valláskülönbséget. — Ezt legközelebb Schédl Tivadar helybeli szeszgyárnok ur is bizonyítja, ki egy helybeli szerencsétlen izraelita család számára e napokban tett gyűjtéshez 100 frttal járult.

A csehországi izraeliták hat ösztöndíjat alapítottak, és ugyan kettőt rabbijelöltek számára 300, 300 frttal, és négyet tanító jelöltek számára 200, 200 frttal. (Ben Chananja)

A németalföldi igazság- és vallástügyi miniszteriumok rendeletet adtak ki, melynél fogva a mózesvallásu fegyencek, a Peczach ünnepeken ezentul állami költségen fognak a vallási törvényeknek megfelelő élelemmel elláttatni. (A. Z. d. J.)

Szerkesztői s kiadói levelezés.

U. M. urnak H. M. Vásárhelyt. Kivánságát szívesen teljesítjük, de kérjük, szíveskedjék az előfizető uraktól az ezen félévre még járó díjszöveget begyűjtteni.

R. A. urnak Mórót. Mi soha sem helyeselhetnénk oly lépést, mely halálos tördőfés volna hitfelekezeti autonomiánk ellen. Másként kell, s reméljük, Isten segélyével fog is önök méltó panasza orvosoltatni.

G. A. urnak Szombathelyen. A kívántakat elküldtük, levélbeli válaszunkban bővebben.

Sz. J. urnak Pesten. Ha jobb volna is a fordítás, — de a tárgy semmi rokonságban sem áll lapunkhoz.

K . . . r S . . . n. Pesten. Sajnáljuk, hogy nem voltunk meghíva, tehát részünkről ítéletet a dologról, sem kedvezőt, sem kedvezőtlen nem mondhatunk, még kevésbé bocsájtkozhatunk polemikába egy névtelen közlés alapján. — Nagyobb művek fordításából lapunkba legfeljebb csak mutatványokat vehetnénk fel.

B. S. urnak Putnokon. Vettük, szíves köszönetünket fardozásáért. Legyen ön ezután is irányunkban hasonló jó iudulattal.

A megnevezetlen urhölgynek Ab. Szántón. Megértettük az intést, de most még korán volna hallgatni e tanácsra. A fordításokról nem ítéltünk, mert az eredetét nem ismerjük.

Sz. Zs. urnak Budán. Csak tanuljon ön még magyarul.

Beck Bernát urnak Baján. A lapot Bajára címzndjük, de ön előfizetési ideje január végével eltelt. Kérünk 2 ft. 50 krt. hogy a félév végeig járathassuk ön példányát.

Izraelita hitközség előjáróságának N. Beeskereken. Negyed-évi előfizetéseket el nem fogadunk. Kérünk még 1 frt 50 krt a január—juniusi félévi folyamra.

H I R D E T É S E K .

Pályázat.

A pesti izr. kórházbaui segéd orvos állomására.

A helybeli izraeliták kózházában a segéd orvos állomásra 1862-ki Március hó 1-jével üresedésbe jön, és annak betöltésére további két évre ezennel pályázat nyitattik.

A pályázók okleveles orvos tudorok, nőtelenek, harminc évet túl nem haladottak, és a magyar, valamint a német nyelvben tökéletesen jártasak legyenek. — Előny adatik azoknak, kik a seb-
vosi szakban gyakorlati késztültséget, és kórházbeli szolgálatot kimutatni képesek.

Ezen állomással 262 frt 50 kr. évi fizetés, azonkívül szabad szállás, tüzi fa és világítás van összekapcsolva. — Az illetők felszólítatnak a kellő bizonylatokkal ellátott folyamodványaikat legfeljebb 1862-iki Február 15-éig a községi jegyzőhivatalban benyújtani. — Pest 1862-iki január 1-jén.

A pesti izr. hitközség előljárósága (3—3)
Dr. Hirschler, elnök.

Pályázat.

A nagyváradai magyar-zsidó főelemi tanodában négyszáz-
o. é. forint évi fizetéssel betöltendő tanítói állomásra a pályázat ezen
nel azon megjegyzéssel nyitattik meg, hogy a magyar, német és
héber tanszakmákat tökéletesen bíró pályázók magyar nyelvbe-
szerkesztett s kellőleg felszerelt folyamodványukat „a magyar.
zsidó községi elöljárósághoz“ f. é. február hó 15-éig küldjék be
Kelt N. Váradon január hó 15-én 1862. (3—3)

Pályázat.

A h. m. vásárhelyi izr. főelemi tanodában következő tanítói
állomások betöltendők: 1) a magyar tanszakmára nézve 500
o. é. frtnyi évi fizetéssel, hol a magyar nyelv tökéletes ismerete,
tiszta folyékony kiejtése, a magyar nyelvtanban s egyéb tantár-
gyakban kellő tanképesség megkívántatik; 2) a szépíráásra nézve
450 o. é. frtnyi évi fizetéssel. 3) Az itteni leánynöveldeknél egy
nevelő számára, kinek feladata leendő, egyedül csak a női kézi
munkákban oktatást adni, szabad lakással egybekötött 400 o. é.
frtnyi évi fizetéssel. Kik a nevezett állomások bármelyikét elnyerni
óhajtják, kellőleg felszerelt folyamodványaikat a h. m. vásárhelyi
izr. iskolai bizottmányhoz f. é. március 15-ig beküldjék, s a felvé-
tel esetében f. é. April 27-ig illető állomásaikat elfoglalják.

H. M. Vásárhely, 1862-ki február 1-én. (3—1)
Berger Ferenc orvostudor,
iskolai igazgató.

Pályázat.

A helybeli izraelita kórodánál rendszeresített sebészi ál-
lomás betöltésére ezennel pályázat nyitattik. A pályázók köte-
l esek elméleti és gyakorlati sebészi ismereteikről és netaláni ed-
digi kórházi gyakorlatukról való bizonyítványokat és a birodalom
valamely egyetemétől nyert diplomájukat bemutatni, 40 évnél
idősebbek ne legyenek, és a magyar és német nyelvet bírják.
Ezen állomás megfelelő évenkénti fizetés mellett két évre betöl-
tendő. A pályázati folyamodványok folyó évi február végéig az
izraelita hitközség titkári hivatalában bemutatandók.

Pest, 1862-ki február hó 2-kán. (3—1)

A pesti izraelita hitközség
előljárósága.

Pályázat.

A helybeli izr. kórodában egy kezelő állása megüresült. Ezen
állomással 600 frt évi fizetés, szabad lakás, fa és gyertya határo-
zott mennyiségben jár, és az alkalmazás egyelőre csak ideiglenes.
A pályázók mőzes vallásuak, ötven évnél nem korosabbak és leg-
alább 500 frtnyi kautióval ellátottak legyenek, a magyar és né-
met nyelvet bírják, olvasni és írni tudjanak. A pályázati folya-
modványok folyó hó végéig a pesti izr. hitközség titkári irodájá-
ban benyújtandók.

Pest, 1862-iki február hó 2-án.

(3—1)

A pesti izr. hitközség
előljárósága.

Hirdetés.

Néhai Bauer Móricz és Fanny jótékony alapítványukból
1861-dik évre egy pesti szegényállapotú izr. leány kiházásítására
250 frt. o. é. lesz kiosztandó.

Az illető folyamodonők felszólítatnak, hogy folyamodvá-
nyukat születésük, jó magaviseletük és szegénységük iránti bi-
zonyítványaikkal támogatva 1862-diki február hó 22-ig a községi
irodában, bélyeg nélkül benyujtsák.

A helybeli szegény árva leányok előnnyel bírnak.

Pesten, 1861-ik évi December hóban.

A pesti izr. hitközség előljárósága
(3—3) Dr. Hirschler, elnök.

Bátorkodom ezenel hitsorsosaim becses figyelmét

4 osztályu leánytanodámra

tisztelettel felhívni.

A célszerű tanmód és a növendékekkel bánás intézetemben itt a fővárosban — a nélkül, hogy szerény-
telen legyek — elismerést nyert.

A t. vidéki közönséget vagyok tehát leginkább bátor figyelmeztetni, midőn közhírré teszem, hogy intéze-
temben illő ár mellett teljes ellátásra fogadok gyermekeket, és hogy azok gondos ápolására és taníttatására min-
den erőmet és időmet fordítom.

A mi a tanítást illeti, következő tárgyak oktattatnak jeles tanítók által.

Vallástan és biblia, magyar nyelv, héber olvasás, német nyelv, francia nyelv, magyarok története és vi-
lágtörténet, természetrajz és természettan, számtan és földrajz.

Megemlítem ezuttal, hogy a hazai nyelvre és történetre különös gondot akarván fordítani, semmi áldozat-
tot sem kíméltem a célra, a főváros egyik legjelesb tanítóját **Tencer Pál** urat az izrael. magyar egylet tanárát
megnyerhetni. Midőn tehát még zárólag megemlítem, hogy általam és segédtanítónőim által a kézi munkákra leg-
nagyobb gond fordítatik, a t. c. közönség bizalmát megnyerni hiszem.

(3—3.)

Pollák Karolina,
váci-ut 8. szám.